

Rozdział 12

Postrzeżenie przez Polaków oraz Czechów sporu o KWB Turów w kontekście uwarunkowań dalszej integracji mieszkańców Euroregionu Nysa*

Łukasz Wróblewski

Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej

e-mail: lwroblewski@wsb.edu.pl

ORCID: 0000-0002-4465-0107

Cytuj jako: Wróblewski, Ł. (2023). Postrzeżenie przez Polaków oraz Czechów sporu o KWB Turów w kontekście uwarunkowań dalszej integracji mieszkańców Euroregionu Nysa. W: B. Drelich-Skulska, M. Sobocińska, A. Tomášková (red.), *Ekonomiczne, zarządcze i społeczno-kulturowe wy-miary relacji polsko-czeskich* (s. 225-243). Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

JEL Classification: F15, F5, R1

Streszczenie: Rozdział ma charakter badawczy. W pierwszej jego części przywołano pojęcie sporu międzynarodowego oraz krótko omówiono genezę i przebieg polsko-czeskiego sporu o Kopalnię Węgla Brunatnego w Turowie (KWB Turów). W drugiej części postawiono hipotezę badawczą, omówiono metodykę, wyniki oraz sformułowano wnioski z badań prowadzonych przez polsko-czeski zespół badaczy w 2022 roku. Zaprezentowane wyniki badań dowodzą, że blisko dwuletni polsko-czeski spór międzyrządowy o KWB Turów w negatywnym stopniu wpłynął na aktywność transgraniczną mieszkańców pogranicza polsko-czeskiego. Wpływ ten jednak był słaby oraz krótkotrwały i w ostatecznym rozrachunku nie przełożył się istotnie na integrację mieszkańców – pogorszenie stosunków między mieszkańcami polskiej i czeskiej strony Euroregionu Nysa.

Słowa kluczowe: KWB Turów, spór międzynarodowy, integracja, pogranicze polsko-czeskie, Euroregion Nysa.

* Badania zrealizowano w ramach projektu pt. „Kryzys w Kopalni Turów i jego wpływ na czesko-polską współpracę transgraniczną: ocena, wnioski i rekomendacje”. Projekt był finansowany przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej w Warszawie.

12.1. Wprowadzenie

Przed przystąpieniem do omówienia wpływu polsko-czeskiego sporu na linię Warszawa-Praga na transgraniczną aktywność, integrację mieszkańców pogranicza polsko-czeskiego należy zdefiniować samo pojęcie sporu międzynarodowego. Spór ten jest definiowany często jako nieporozumienie czy brak zgodności poglądów na temat faktycznych interesów państw i sposobów ich rozwiązywania (Pawłowski, 2006). Innymi słowy, jest to swego rodzaju kolizja poglądów na temat sytuacji faktycznej oraz norm międzynarodowych (Kragiel, 2017, s. 97; Malendowski, 1996). Do kolizji tej dochodzi najczęściej, gdy jedno państwo twierdzi, że posiada pewne prawa (np. prawo do przedłużenia koncesji na wydobycie kopalni funkcjonującej na pograniczu), a inne państwo te prawa neguje; gdy jedno państwo formułuje roszczenia, które spotykają się z odmową drugiego; gdy jedno państwo żąda od drugiego określonego zachowania (np. zaprzestania wydobycia przez kopalnię), a to z kolei żądania te odrzuca; gdy czyn danego państwa narusza prawa lub interesy innego państwa (Czarnocki i Pietraś, 1988, s. 175-185). Spór oznacza zatem, że w stosunkach między państwami (np. między Polską a Republiką Czeską) pojawiają się określone roszczenia ze strony jednego z podmiotów prawa międzynarodowego względem drugiego. Dotyczy zazwyczaj rozbieżności na temat oceny norm prawnych i politycznych, a także sytuacji faktycznych (Cała-Wacinkiewicz i in., 2011, s. 757-759).

Spory międzynarodowe wynikają z istnienia sprzecznych partykularnych interesów poszczególnych państw o podłożu politycznym, gospodarczym czy ideologicznym i dotyczą najczęściej takich zagadnień, jak (Kragiel, 2017, s. 97-122):

- ▶ naruszenie bezpieczeństwa państwa (zarówno na lądzie, jak i w przestrzeni powietrznej),
- ▶ ingerencja w politykę wewnętrzną lub zagraniczną suwerennego państwa, ustroju danego państwa,
- ▶ przebieg granicy państwowej,
- ▶ wydobycie surowców.

Występowanie sporów na poziomie centralnym – między rządami państw (w szczególności państw dzielących wspólną granicę) jest często konsekwencją rozbieżności jednostronnych dążeń czy spoglądania na interes własny bez oglądania się na odmienne racje czy interesy sąsiada. W konsekwencji realizacja partykularnych interesów państw nierzadko prowadzi do antagonizmów, wzajemnej niechęci obywateli obu państw, co w konsekwencji przerodzić się może w sytuację lub spory na poziomie lokalnym zakłócające integrację i współpracę transgraniczną mieszkańców pogranicza. Dzieje się tak w szczególności w od-

niesieniu do sporów szeroko i intensywnie nagłaśnianych przez mass media. Takim sporem, szeroko komentowanym w prasie krajowej, regionalnej, lokalnej czy mediach społecznościowych, był bez wątpienia polsko-czeski spór o Kopalnię Węgla Brunatnego Turów (KWB Turów). Z analiz Instytutu Monitorowania Mediów (IMM) wynika, że temat polsko-czeskiego sporu o KWB Turów w okresie od września 2020 do września 2021 roku był podejmowany przez dziennikarzy wszystkich typów mediów w Polsce oraz Czechach blisko 120 tys. razy, w tym również w mediach społecznościowych, w których znalazło się ponad 75 tys. wzmianek, wypowiedzi i komentarzy polityków, ekspertów, obywateli czy organizacji proekologicznych. Według szacunków IMM każdy obywatel Polski w wieku powyżej 15 lat mógł się spotkać z informacjami o KWB Turów w telewizji, radiu, prasie oraz portalach internetowych nawet 72 razy, a w mediach społecznościowych minimum raz. W Republice Czeskiej natomiast kolejno 58 razy w mediach tradycyjnych i 6 razy w kanałach społecznościowych (Spór Polski i Czech o Turów). Rodzi się zatem pytanie, czy tak mocno nagłośniony polsko-czeski spór międzynarodowy przełożył się negatywnie na relacje łączące Polaków oraz Czechów mieszkających na pograniczu, w szczególności w Euroregionie Nysa, na którego obszarze znajduje się przedmiot sporu – KWB Turów. W historii sporów międzynarodowych znane są bowiem przypadki konfliktów integrujących lokalną społeczność pogranicza. Jeżeli jednak spór międzyrządowy o KWB Turów wywierał negatywny wpływ na transgraniczną integrację mieszkańców, to należy postawić również pytanie dotyczące siły tego negatywnego wpływu. Aby znaleźć odpowiedź na tak postawione pytania, polsko-czeski zespół badaczy z Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej, Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Uniwersytetu Technicznego w Libercu oraz Uniwersytetu Jana Evangelisty Purkyniego w Uściu nad Łabą przeprowadził w 2022 roku badania w ramach projektu pt. „Kryzys w Kopalni Turów i jego wpływ na czesko-polską współpracę transgraniczną: ocena, wnioski i rekomendacje”. Projekt był finansowany przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej z siedzibą w Warszawie. W niniejszym rozdziale zaprezentowano wybrane wyniki przeprowadzonych badań.

12.2. Geneza oraz przebieg polsko-czeskiego sporu o Kopalnię Turów

Kopalnia Węgla Brunatnego Turów (KWB Turów) zlokalizowana jest w Polsce (południowo-zachodnia część województwa dolnośląskiego) na obszarze Euroregionu Nysa, u zbiegu granic trzech państw: Niemiec, Czech i Polski. W zakres działalności KWB Turów wchodzi głównie górnictwo i wzbogacanie węgla bru-

natnego, wydobywanie kruszywa i gliny, unieszkodliwianie odpadów i ochrona środowiska przed ujemnymi skutkami działalności górniczej, w tym rekultywacja terenów pogórnich (*KWB Turów. O oddziale*, 2022). Kopalnia Turów jest jednym z oddziałów Polskiej Grupy Energetycznej Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna Spółka Akcyjna i ze względu na swoje znaczenie dla bezpieczeństwa energetycznego kraju uważana jest za jeden z najważniejszych zakładów przemysłowych nie tylko Dolnego Śląska, ale również całej Polski. Kompleks w Turowie (obejmujący KWB Turów oraz Elektrownię Turów) dostarcza ok. 7% energii elektrycznej zużywanej w Polsce. Zamknięcie KWB Turów wiąże się niemal z równoczesnym wyłączeniem elektrowni znajdującej się w bezpośrednim sąsiedztwie kopalni, co w rezultacie oznacza utratę pracy przez ponad 3,5 tys. pracowników kompleksu energetycznego w Turowie oraz blisko 1,8 tys. osób, które pracują w firmach współpracujących z Polską Grupą Energetyczną. Szacuje się, że łącznie z rodzinami kompleks Turów zapewnia stabilny byt ok. 60-80 tys. osób (*PGE GiEK...*, b.d.). Kompleks jest zatem ważny nie tylko ze względu na bezpieczeństwo energetyczne regionu oraz Polski, determinuje również sytuację społeczno-ekonomiczną znacznej części województwa dolnośląskiego.

W marcu 2020 roku polski minister klimatu i środowiska udzielił KWB Turów koncesji na wydobywanie węgla brunatnego w Turowie na kolejne sześć lat (do roku 2026). Decyzja ta stała się iskrą zapalną sporu, który zdominował przestrzeń medialną nie tylko w Polsce i w Czechach, ale również w Europie. Rząd Republiki Czeskiej uznał bowiem, że Polska, podejmując decyzję o przedłużeniu koncesji KWB Turów, naruszyła prawo Unii Europejskiej, w związku z tym we wrześniu 2020 roku wniósł w tej sprawie skargę do Trybunału Sprawiedliwości Komisji Europejskiej (TSUE). Głównym powodem wniesienia skargi był w opinii rządu czeskiego negatywny wpływ KWB Turów na czeskie tereny przygraniczne, gdzie zmniejszył się poziom wód gruntowych. Dodatkowo według strony czeskiej Polska miała nie przekazać pełnych informacji w związku z procedurą wydawania pozwolenia na wydobycie do 2026 roku, co stanowiło bezpośrednie naruszenie zasady lojalnej współpracy wynikającej z Traktatu o Unii Europejskiej. Rząd Republiki Czeskiej domagał się tym samym wstrzymania wydobycia w KWB Turów do czasu decyzji TSUE.

W kwietniu 2021 roku Polska wniosła o odrzucenie przez TSUE wniosku Czech o wstrzymanie wydobycia. Strona polska argumentowała, że środek tymczasowy, o który wnioskuje Republika Czeska, jest nieproporcjonalny i nie zapewnia właściwego wyważenia interesów, „a jego zastosowanie naraziłoby Polskę i jej obywateli na znaczne i nieodwracalne szkody” (*Polska wnosi do TSUE...*, b.d.). Zdaniem polskiego rządu twierdzenie Republiki Czeskiej dotyczące braku wody pitnej spowodowanego działalnością wydobywczą

KWB Turów jest nieuzasadnione, a w przedstawionej przez stronę czeską analizie nie uwzględniono istotnych czynników mających wpływ na poziom wód gruntowych. Dodatkowo, według strony polskiej, rząd czeski nie przedstawił żadnych danych, badań i kompleksowych analiz potwierdzających tezę dotyczącą wpływu działalności wydobywczej na ubytek wód gruntowych czy proces osiadania terenu na obszarze Czech i związane z nim szkody w obiektach budowlanych.

W maju 2021 roku Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej przychylił się do wniosku Republiki Czeskiej i nakazał Polsce natychmiastowe wstrzymanie wydobycia w KWB Turów do czasu merytorycznego rozstrzygnięcia sporu. Strona polska, uznając decyzję TSUE za krzywdzącą i niemożliwą do wykonania, odmówiła wstrzymania wydobycia przez KWB Turów. Doprowadziło to w konsekwencji do dalszej eskalacji sporu i nałożenia przez TSUE na Polskę grzywny w wysokości 2,3 mln zł (500 tys. euro) dziennie, począwszy od 20 września 2021 roku.

W dniu 4 lutego 2022 roku rządy Czech i Polski po kilkumiesięcznych rozmowach i negocjacjach poinformowały TSUE o zawarciu ugody w sprawie KWB Turów. Zgodnie z regulaminem prezes TSUE zdecydowała o wykreśleniu sprawy z rejestru, tym samym zakończono trwający blisko dwa lata spór o KWB Turów. Umowa między rządami obu krajów zakładała zapłatę przez Polskę 35 mln euro rekompensaty oraz dodatkowo 10 mln euro od Fundacji Polskiej Grupy Energetycznej (PGE) dla kraju libereckiego (Republika Czeska). Z 35 mln euro przekazanych przez stronę polską rząd Republiki Czeskiej przekazał na transparentny rachunek kraju libereckiego 25 mln, a 10 mln pozostało w gestii resortu.

W umowie strona polska zobowiązała się m.in. do dokończenia budowy podziemnej ściany w celu zapobieżenia odpływowi wód gruntowych z terytorium Czech, a także do budowy muru ochronnego i innych środków mających na celu poprawę jakości powietrza w Euroregionie Nysa. Do czasu zakończenia wydobycia umowa przewiduje również monitorowanie poziomu hałasu, jakości powietrza, osuwania się ziemi oraz poziomu wód gruntowych. Część środków otrzymanych od Polski ma sfinansować stacje monitoringu oraz analizę napływających danych. Przekazane przez PGE 10 mln euro ma posłużyć z kolei do wsparcia finansowania lokalnych i regionalnych projektów środowiskowych. W efekcie zawartej umowy wydobycie w KWB Turów będzie można prowadzić do 2044 roku.

12.3. Podstawowe założenia badań oraz opis próby badawczej

Na potrzeby prowadzonych badań przyjęto założenie, że spór dotyczący kopalni Turów (na poziomie centralnym – pomiędzy rządami Polski oraz Republiki Czeskiej) wywierał istotny, negatywny wpływ na integrację transgraniczną mieszkańców Polski oraz Czech na poziomie lokalnym. Przyjęto hipotezę głoszącą, że postrzeganie Polaków przez Czechów oraz Czechów przez Polaków w efekcie prowadzonego sporu międzyrządowego PL-CZ o KWB Turów uległo pogorszeniu, co w rezultacie negatywnie wpłynęło na transgraniczną integrację mieszkańców Euroregionu Nysa.

Aby zweryfikować postawioną hipotezę, w 2022 roku przeprowadzono badanie ankietowe w grupie 330 osób – mieszkańców polskiej oraz czeskiej strony Euroregionu Nysa². Obliczenia właściwej liczebności próby (reprezentatywnej dla całej populacji Euroregionu Nysa) wykonano w oparciu o kalkulator doboru próby przy założeniu błędu maksymalnego 5% oraz poziomu ufności 95%. Ze względu na brak operatu losowania zasadny był celowy dobór jednostek do próby (kwalifikowano do niej osoby zamieszkujące zarówno polską oraz czeską stronę Euroregionu Nysa, w szczególności osoby, którym znany był problem sporu o KWB Turów). Dołożono wielu starań, by próba badawcza pod względem takich cech, jak: płeć, wiek czy wykształcenie, była możliwie najlepszym odwzorowaniem całej populacji, której problem Turowa dotyczy³.

Dane zgromadzono za pomocą standaryzowanej ankiety papierowej. W badaniu wzięło udział 400 respondentów. W wyniku weryfikacji odrzucono kwestionariusze niekompletne oraz zawierające błędy. Dało to ostatecznie 330 poprawnie wypełnionych kwestionariuszy (194 kwestionariuszy zostało wypełnionych przez respondentów po stronie polskiej, 136 przez respondentów po stronie czeskiej). Kobiety stanowiły 58,18% próby, mężczyźni 41,82%. Najliczniejszą grupę badanych (27,69%) stanowili ludzie w wieku 45-54 lata oraz 55-64 lata (18,46%). Zdecydowaną większość badanych tworzyli respondenci z wykształceniem średnim (54,29%), 22,09% respondentów to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (tab. 12.1).

Częstotliwość przekraczania granicy polsko-czeskiej przez badanych mieszkańców Euroregionu Nysa ze wskazaniem celu przekraczania granicy zaprezentowano w tab. 12.2.

² Polską stronę Euroregionu Nysa zamieszkuje ok. 600 tys. osób, natomiast czeską ok. 500 tys. (łącznie 1 100 000).

³ Badanie zrealizowano na terenie gminy Bogatynia, a po stronie czeskiej objęto nim mieszkańców miejscowości: Hrádek n. Nisou, Chrastava, Heřmanice, Kunratice, Višňová.

Tabela 12.1. Dane metryczkowe respondentów

Dane metryczkowe		Odsetek
Płeć	kobieta	58,18
	mężczyzna	41,82
Wiek	od 18 do 24	13,85
	od 25 do 34	10,46
	od 35 do 44	16,62
	od 45 do 54	27,69
	od 55 do 64	18,46
	powyżej 64	12,92
Wykształcenie	podstawowe	3,68
	zasadnicze zawodowe	22,09
	średnie	54,29
	wyższe	19,94

Źródło: badania własne.

Tabela 12.2. Główne powody przekraczania granicy polsko-czeskiej przez badanych mieszkańców Euroregionu Nysa (w %)

Wyszczególnienie	Bardzo często		Często		Rzadko		Bardzo rzadko		Nie przekraczam granicy polsko-czeskiej w podanym celu	
	PL	CZ	PL	CZ	PL	CZ	PL	CZ	PL	CZ
Rodzina/Znajomi	3,80	0	10,87	7,63	11,41	7,63	7,62	5,93	66,30	78,81
Praca	7,07	0	1,09	3,51	1,09	9,65	1,63	3,51	89,13	83,33
Interesy (cel biznesowy)	1,10	0,88	1,10	5,32	2,20	0,88	6,04	7,08	89,56	85,84
Zakupy	1,10	3,28	6,52	24,59	16,30	28,69	26,63	27,05	49,45	16,39
Nauka (oferta edukacyjna)	0	0	2,18	1,73	2,73	5,17	1,64	12,93	93,45	80,17
Służba zdrowia (usługi medyczne)	0	0	1,10	0	3,82	0,89	8,20	6,25	86,88	92,86
Kultura/Rozrywka	3,25	0,90	8,70	1,80	11,95	9,01	25,00	27,03	51,10	61,26
Sport/Turystyka	8,64	0	15,14	7,02	20,54	21,93	25,95	31,58	29,73	39,47
Podróż (przejazd tranzytem)	10,5	8,62	14,29	8,62	26,45	19,83	22,75	26,72	25,93	36,21

Źródło: badania własne.

Najczęstszym powodem przekraczania granicy przez respondentów czeskich są zakupy – bardzo często i często korzystało z tej możliwości blisko 28% badanych, następnie miejsce zajmuje podróż (przejazd tranzytem). Polscy respondenci najczęściej przekraczają granicę w związku z realizowaną podróżą zagraniczną (tranzyt) oraz z powodów turystycznych (sport/turystyka).

By uchwycić wpływ sporu między rządem polskim a czeskim na postrzeganie Czechów przez Polaków oraz Polaków przez Czechów, poproszono respondentów o ustosunkowanie się do pięciu stwierdzeń na pięciostopniowej skali Likerta, rozciągającej się od odpowiedzi „zdecydowanie się nie zgadzam” do „zdecydowanie się zgadzam” (tab. 12.3).

Tabela 12.3. Komponenty służące do pomiaru wpływu sporu między rządem polskim a czeskim na postrzeganie Czechów przez Polaków oraz Polaków przez Czechów

Komponent	Proszę określić, w jakim stopniu zgadza się Pani/Pan z poniższymi stwierdzeniami
pyt_16.1	Spór o Kopalnię Turów osłabił więzi między Polakami i Czechami
pyt_16.2	Spór o Kopalnię Turów spowodował, że przestałem postrzegać obszar po drugiej stronie granicy (Polska/Czechy) jako miejsce, które chciałbym odwiedzić
pyt_16.3	Spór o Kopalnię Turów spowodował, że przestałem interesować się problemami sąsiadów (Polaków/Czechów) żyjących po drugiej stronie granicy
pyt_16.4	Spór o Kopalnię Turów spowodował, że straciłem wiarę w sens dalszego rozwoju stosunków polsko-czeskich
pyt_16.5	Spór o Kopalnię Turów uświadomił mi, jak wiele dzieli Polaków oraz Czechów

Źródło: badania własne.

Stwierdzenia wykorzystane do pomiaru wpływu sporu między rządem polskim a czeskim na ogólne postrzeganie Czechów przez Polaków oraz Polaków przez Czechów (łącznie pięć stwierdzeń) opracowano na podstawie przeprowadzonych indywidualnych wywiadów pogłębionych z ekspertami zajmującymi się zawodowo problematyką relacji polsko-czeskich. By określić stopień integracji polskich oraz czeskich mieszkańców Euroregionu Nysa, poproszono respondentów o ustosunkowanie się do dodatkowych sześciu stwierdzeń na pięciostopniowej skali Likerta, rozciągającej się od odpowiedzi „zdecydowanie się nie zgadzam” do „zdecydowanie się zgadzam” (tab. 12.4).

W analizach zastosowano kombinację statystyk eksploracyjnych oraz konfirmacyjnych. Przeprowadzono analizę rzetelności komponentu służącego do pomiaru postrzegania Czechów przez Polaków oraz Polaków przez Czechów w związku z zaistniałym sporem o KWB Turów między rządami Polski i Czech. Przeprowadzono ją z wykorzystaniem oprogramowania SPSS oraz modelu „Analiza rzetelności”. Jako model analityczny wybrano model wewnętrznej spójności alfa Cronbacha bazujący na przeciętnej korelacji między pozycjami

skali (Timm, 2002) – w analizowanym przypadku wynosił on 0,854. Wynik jest zadowalający, a dalsza analiza nie wykazała, że usunięcie jakiegokolwiek pozycji spowoduje istotny wzrost wartości współczynnika alfa Cronbacha (tab. 12.5).

Tabela 12.4. Komponenty służące do pomiaru transgranicznej integracji mieszkańców pogranicza w Euroregionie Nysa

Komponent	Jaki według Pani/Pana jest wpływ sporu o Kopalnię Turów na lokalną aktywność transgraniczną w wymienionych poniżej obszarach?
pyt_19.1	Praca Polaków w Czechach
pyt_19.2	Zakupy Czechów w Polsce
pyt_19.3	Wyjazdy turystyczne Polaków do Czech
pyt_19.4	Wyjazdy turystyczne Czechów do Polski
pyt_19.5	Kontakty biznesowe pomiędzy Polakami a Czechami
pyt_19.6	Polsko-czeskie kontakty społeczne (np. pomiędzy samorządami, strażakami, klubami sportowymi, towarzyskie itp.)

Źródło: badania własne.

Tabela 12.5. Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji

Statystyki pozycji ogółem				
Komponent	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
pyt_16.1	9,68	13,433	0,470	0,875
pyt_16.2	10,53	11,978	0,778	0,795
pyt_16.3	10,37	12,289	0,707	0,813
pyt_16.4	10,50	12,298	0,686	0,818
pyt_16.5	9,91	11,731	0,716	0,810

Źródło: badania własne.

Analiza rzetelności pokazała, że wszystkie pozycje skali sumarycznej są z nią silnie skorelowane (powyżej poziomu 0,6). Wynika stąd, że w dalszym badaniu należy wykorzystać wszystkie analizowane stwierdzenia. Wyjątkiem jest zmienna 16,1, której usunięcie spowoduje wzrost wartości alfa Cronbacha do poziomu 0,875, jednak ten wzrost (o 0,021) jest niewielki. Dlatego też nie usuwano tej zmiennej z dalszej analizy.

Następnie przeprowadzono eksploracyjną analizę czynnikową z wykorzystaniem metody głównych składowych i ortogonalnej rotacji Promax przy użyciu oprogramowania SPSS (Konarski, 2015). Współczynnik adekwatności doboru próby Kaisera-Meyera-Olkina (KMO) przyjął wartość 0,825. Współczynnik KMO na poziomie 0,825 wskazuje, że są podstawy do przeprowadzenia anali-

zy czynnikowej. Podobnie w przypadku testu sferyczności Bartletta – hipotezę o jednostkowości macierzy korelacji pomiędzy stwierdzeniami należy odrzucić. W tab. 12.6 przedstawiono odsetek wyjaśnionej wariancji.

Tabela 12.6. Całkowita wyjaśniona wariancja

Komponent	Początkowe wartości własne			Sumy kwadratów ładunków po wyodrębnieniu		
	ogółem	% wariancji	% skumulowany	ogółem	% wariancji	% skumulowany
pyt_16.1	3,208	64,151	64,151	3,208	64,151	64,151
pyt_16.2	0,793	15,866	80,017			
pyt_16.3	0,412	8,231	88,248			
pyt_16.4	0,369	7,388	95,636			
pyt_16.5	0,218	4,364	100,000			

Metoda wyodrębniania czynników – głównych składowych.

Źródło: badania własne.

Zakładając, że pięć analizowanych stwierdzeń stanowi pojedynczy czynnik, zaobserwowano, że wyjaśnia on 64,151% zmienności wejściowego zbioru danych. Tym samym redukcja 5-wymiarowego zbioru do pojedynczego, ukrytego czynnika skutkuje utratą 35,849% informacji.

Przy założeniu, że należy wybrać te zmienne, dla których ładunki czynnikowe przekraczają poziom 0,5 (co do modułu), ostateczną macierz ładunków czynnikowych przedstawiono w tab. 12.7.

Tabela 12.7. Macierz ładunków czynnikowych

Komponent	Składowa
	1
pyt_16.2	0,879
pyt_16.3	0,841
pyt_16.5	0,824
pyt_16.4	0,822
pyt_16.1	0,610

Metoda wyodrębniania czynników – głównych składowych

1 - liczba wyodrębnionych składowych.

Źródło: badania własne.

Z informacji zawartych w tab. 12.7 wynika, że wszystkie zmienne mają wysokie, dodatnie wartości ładunków czynnikowych na analizowanym czynniku, co jest wynikiem pożądanym.

W dalszej części przeprowadzono analizę rzetelności komponentów służących do pomiaru stopnia transgranicznej integracji polskich i czeskich mieszkańców Euroregionu Nysa. Wykorzystane oprogramowanie oraz wszystkie założenia są analogiczne jak w przypadku omówionego wcześniej komponentu służącego do pomiaru postrzegania Czechów przez Polaków oraz Polaków przez Czechów w związku z zaistniałym sporem o KWB Turów między rządami Polski i Czech.

System służący do pomiaru integracji transgranicznej mieszkańców Euroregionu Nysa składał się z sześciu pozycji testowych. Dla takiego zestawu pytań wartość współczynnika alfa Cronbacha wynosi 0,916. Wynik jest zadowalający, a w rezultacie dalszej analizy nie wykazano, że usunięcie jakiegokolwiek pozycji spowoduje wzrost wartości współczynnika alfa Cronbacha (tab. 12.8).

Tabela 12.8. Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji

Statystyki pozycji ogółem				
Komponent	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji ogółem	Alfa Cronbacha po usunięciu pozycji
pyt_19.1	16,40	13,899	0,730	0,905
pyt_19.2	16,38	13,125	0,750	0,904
pyt_19.3	16,29	13,242	0,839	0,890
pyt_19.4	16,31	13,306	0,833	0,891
pyt_19.5	16,46	14,358	0,740	0,904
pyt_19.6	16,25	13,917	0,698	0,910

Źródło: badania własne.

Analiza rzetelności pokazała, że wszystkie pozycje skali sumarycznej są z nią silnie skorelowane (powyżej poziomu 0,6). Wynika stąd, że w dalszej analizie należy wykorzystać wszystkie stwierdzenia.

W kolejnym kroku przeprowadzono analizę czynnikową. Dla sześciu stwierdzeń składających się na pytanie 19 jakoś próby przedstawia się następująco (tab. 12.9).

Tabela 12.9. Test KMO oraz test sferyczności Bartletta

Testy Kaisera-Mayera-Olkina i Bartletta		
Miara KMO adekwatności doboru próby	0,897	
Test sferyczności Bartletta	przybliżone chi-kwadrat	1061,604
	stopnie swobody	15
	istotność	<0,001

Źródło: badania własne.

Współczynnik KMO na poziomie 0,897 wskazuje, że są podstawy do przeprowadzenia analizy czynnikowej. Podobnie w przypadku testu sferyczności Bartletta – hipotezę o jednostkowości macierzy korelacji pomiędzy stwierdzeniami należy odrzucić. W tab. 12.10 przedstawiono odsetek wyjaśnionej wariancji.

Tabela 12.10. Całkowita wyjaśniona wariancja

Komponent	Początkowe wartości własne			Sumy kwadratów ładunków po wyodrębnieniu		
	ogółem	% wariancji	% skumulowany	ogółem	% wariancji	% skumulowany
pyt_19.1	4,249	70,810	70,810	4,249	70,810	70,810
pyt_19.2	0,586	9,760	80,571			
pyt_19.3	0,366	6,107	86,677			
pyt_19.4	0,330	5,494	92,171			
pyt_19.5	0,299	4,980	97,151			
pyt_19.6	0,171	2,849	100,000			

Metoda wyodrębniania czynników – głównych składowych

Źródło: badania własne.

Otrzymane wyniki wskazały na ich dopasowanie do danych – z analizy nie wyeliminowano żadnej z użytych pozycji skal. Biorąc pod uwagę stopień wyjaśnienia zmienności wejściowego zbioru zmiennych, udało się wykryć jeden czynnik tłumaczący 70,81% informacji dla pełnego zestawu sześciu zmiennych obserwowalnych. Tym samym redukcja 6-wymiarowego zbioru do pojedynczego, ukrytego czynnika skutkuje utratą 29,19% informacji.

Przy założeniu, że należy wybrać te zmienne, dla których ładunki czynnikowe przekraczają poziom 0,5 (co do modułu), ostateczna macierz ładunków czynnikowych wygląda jak w tab. 12.11.

Tabela 12.11. Macierz ładunków czynnikowych

Komponent	Składowa
	1
pyt_19.3	0,897
pyt_19.4	0,893
pyt_19.2	0,829
pyt_19.5	0,820
pyt_19.1	0,814
pyt_19.6	0,789

Metoda wyodrębniania czynników – głównych składowych.

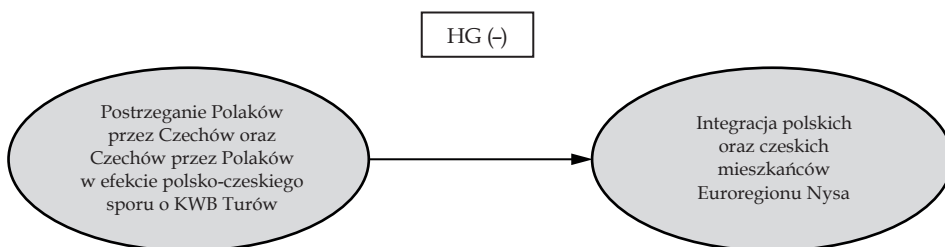
1 - liczba wyodrębnionych składowych.

Źródło: badania własne.

Z informacji zawartych w tab. 12.11 wynika, że wszystkie zmienne mają wysokie, dodatnie wartości ładunków czynnikowych na analizowanym czynniku, co jest wynikiem pożądanym.

12.4. Wpływ polsko-czeskiego sporu o Kopalnię Turów na transgraniczną integrację mieszkańców Euroregionu Nysa – wyniki badania

W celu przetestowania postawionej hipotezy badawczej umieszczono zmienne latentne w modelu równań strukturalnych (SEM). Analizę SEM przeprowadzono na podstawie modelu czynnikowego oszacowanego metodą głównych składowych w korespondencji do uzyskanych wyników, które nie zakładały eliminacji jakiegokolwiek zmiennej. Model równań strukturalnych miał postać jak na rys. 12.1.

Rys. 12.1. Model hipotetyczno-dedukcyjny

Źródło: badania własne.

Hipoteza główna (HG) zakłada, że postrzeganie Polaków przez Czechów oraz Czechów przez Polaków w efekcie prowadzonego sporu międzyrządowego PL-CZ o Kopalnię Turów uległo pogorszeniu, co w rezultacie negatywnie wpłynęło na transgraniczną integrację mieszkańców Euroregionu Nysa. To znaczy, że wraz z coraz to bardziej negatywnym postrzeganiem Czechów przez Polaków oraz Polaków przez Czechów (które zostało wywołane sporem między rządami PL-CZ) zmniejsza się skłonność mieszkańców pogranicza do lokalnej aktywności transgranicznej. Parametry oszacowanego modelu przedstawiono w tab. 12.12.

Z informacji zawartej w tab. 12.12 wynika, że opinia na temat sporu (pytanie 16) wpływa negatywnie na transgraniczną integrację mieszkańców Euroregionu Nysa. Zależność jest statystycznie istotna, słaba (na poziomie $-0,279$). W tab. 12.13 przedstawiono miary jakości dopasowania modelu.

Tabela 12.12. Współczynniki modelu

Wyszczególnienie		Współczynnik modelu	Współczynnik standaryzowany	Błąd standardowy	Statystyka <i>t</i>	<i>p</i> -wartość	R-kwadrat
Lokalna aktywność transgraniczna (pytanie 19)	← Opinia na temat sporu (pytanie 16)	-0,232	-0,279	0,057	-4,062	<0,001*	0,078

* Statystyczna istotność na poziomie 0,05.

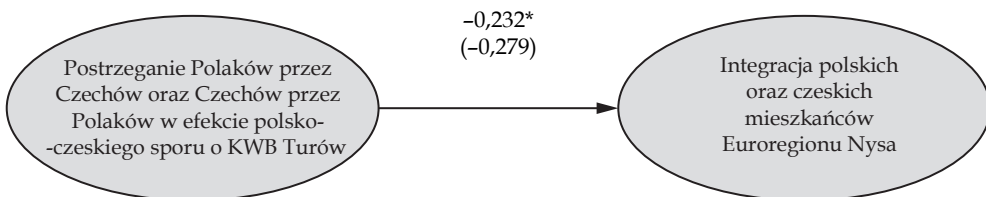
Źródło: badania własne.

Tabela 12.13. Miary dopasowania modelu

Miary dopasowania	Wartość	Status
CMIN/Stopnie swobody	1,237	akceptowalny
RMR	0,034	akceptowalny
GFI	0,982	akceptowalny
AGFI	0,957	akceptowalny
CFI	0,998	akceptowalny
RMSEA	0,011	akceptowalny
PCLOSE	0,976	akceptowalny

Źródło: badania własne.

Wartości wszystkich miar dopasowania świadczą o dobrym dopasowaniu modelu teoretycznego do danych empirycznych. Ostatecznie model we właściwy sposób implikuje rzeczywistą strukturę macierzy wariancji-kowariancji pomiędzy analizowanymi składowymi konstruktów. Model ścieżkowy wraz z oszacowanym współczynnikiem (współczynnikiem standaryzowanym) przedstawiono na rys. 12.2.

Rys. 12.2. Model wraz z oszacowanymi współczynnikami – Polska i Czechy

Źródło: badania własne.

Można zatem stwierdzić, że w opinii Polaków i Czechów wraz ze wzrostem stopnia zgodności respondentów co do negatywnego wpływu sporu o Kopalnię Turów na relację pomiędzy Polakami i Czechami tym bardziej negatywnie respondenci oceniają lokalną aktywność transgraniczną w wymienionych w badaniu obszarach, nie ma zatem podstaw do odrzucenia przyjętej hipotezy badawczej. Postrzeganie Polaków przez Czechów oraz Czechów przez Polaków w efekcie prowadzonego sporu międzyrządowego PL-CZ o Kopalnię Turów uległo pogorszeniu, co w rezultacie negatywnie wpłynęło na transgraniczną integrację mieszkańców Euroregionu Nysa. Oszacowania parametrów modelu badawczego dowodzą, że wpływ ten jest słaby (standaryzowany współczynnik regresji wynosi $-0,279$), ale statystycznie istotny.

12.5. Wnioski z badań

Polsko-czeskie spory międzyrządowe wpływające na wzajemne kontakty lokalnych społeczności w przygranicznych regionach nie należą do rzadkości. Co istotne, nie wszystkie spory międzyrządowe były czynnikiem dezintegrującym na polsko-czeskim pograniczu. Przykładem takiego właśnie sporu może być historyczny już konflikt o budowę w 1988 roku przez czechosłowackie władze koksowni w Stonawie (miejscowości znajdującej się obecnie na obszarze Euroregionu Śląsk Cieszyński, tuż przy granicy polskiej). Łańcuch zdarzeń, jaki został uruchomiony przez decyzje o tej inwestycji, na poziomie zarówno centralnym, jak i lokalnym, w tym masowość protestów, były czymś wcześniej niespotykanym na pograniczu polsko-czeskim. W efekcie decyzja o budowie została zawieszona (Wróblewski, 2020). W 2003 roku w czeskiej Stonawie kolejny raz rozpoczęła się budowa, tym razem ciepłowni węglowej. Wydanie pozwolenia na rozpoczęcie inwestycji odbyło się w najgłębszej tajemnicy. Informacje w końcu ujrzały jednak światło dzienne i pojawiły się w polskiej prasie, co wywołało zaniepokojenie lokalnych społeczności po stronie zarówno polskiej, jak i czeskiej. Organizowano protestacyjne happeningi, doszło do interwencji dyplomatycznych i wysyłania alarmistycznych petycji. Polskie ekspertyzy ostrzegały, że może dojść do okresowych przekroczeń norm skażeń w Bramie Morawskiej, Beskidach i na Górnym Śląsku. Uaktywnili się również czescy ekolodzy, okazało się bowiem, że 90% zanieczyszczeń ze Stonawy osiadnie w promieniu 3,5 km od ciepłowni (głównie na terytorium Republiki Czeskiej). Spory o Stonawę były jednak ważne nie tylko z powodu emocji ekologicznych, jakie często towarzyszą inwestycjom w energetyce. Ich ranga i znaczenie polegały na tym, że po raz pierwszy w historii kontaktów polsko-czeskich doszło w tych sporach do przeła-

mania wzajemnej izolacji lokalnych społeczności przygranicznych. Uformowała się przy tym zupełnie wyjątkowa struktura aktorów tego konfliktu, jako że regionalne środowiska obywatelskie zarówno z Czech, jak i Polski stanęły wspólnie przeciwko władzy politycznej. Polsko-czeskie spory międzyrządowe o Stonawę miały zatem charakter integrujący lokalną społeczność na pograniczu. Z badań przeprowadzonych na obszarze Euroregionu Nysa wynika jednak, że inaczej wyglądała sytuacja w odniesieniu do sporu o KWB Turów. Mimo że emocje towarzyszące mieszkańcom Euroregionu Nysa w czasie trwania tego międzyrządowego sporu nie przełożyły się znacząco na proces dezintegracji lokalnych społeczności po obu stronach granicy, to jednak w efekcie przeprowadzonych analiz i obliczeń oszacowano, że wpływ na integrację był ujemny i w stopniu słabym negatywnie przełożył się na integrację lokalnych społeczności. Z przeprowadzonych badań wynika również, że zdecydowana większość mieszkańców terenów zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie granicy i KWK Turów, mimo że żywo interesowała się polsko-czeskim sporem o kopalnię, to nie brała jednak udziału w protestach społecznych organizowanych z tego powodu (po stronie czeskiej deklarowało tak 93,9%, a po stronie polskiej 76,0% badanych). Mieszkańcy często czuli się wręcz zmęczeni sporem, mieli poczucie, że zostali wykorzystani przez rządy obu państw w politycznych rozgrywkach. Uważali, że spór można było rozwiązać znacznie wcześniej, bez konieczności interwencji TSUE, zabrakło jednak szczerego dialogu między głównymi aktorami sporu na poziomie lokalnym i regionalnym. Inicjatywy prowadzone przez organizacje społeczne, mające na celu złagodzenie skutków sporu, były znane w stosunkowo małym stopniu przez mieszkańców po obu stronach granicy. Blisko połowa badanych z czeskiej strony i 70,4% polskich mieszkańców słyszała o lokalnych konsultacjach społecznych dotyczących rozwiązania sporu o KWB Turów, jednak w znikomym stopniu mieszkańcy uczestniczyli w konsultacjach społecznych, mieli małą wiedzę o ich organizatorach i nie znali lokalnych działań, które służyły załagodzeniu sporu. Można zatem wnioskować, że pomimo wielu licznych transgranicznych projektów realizowanych często przez polskie i czeskie instytucje publiczne (w tym samorządy) czy organizacje trzeciego sektora, na obszarze Euroregionu Nysa proces integracji na tym konkretnym pograniczu przebiega bardzo powoli i znajduje się ciągle na początkowym etapie. Oczywiście autor zdaje sobie sprawę, że mimo wieloletnich starań samorządowców czy przedstawicieli Euroregionu Nysa mających na celu zbliżenie polskich oraz czeskich mieszkańców, pomimo realizacji wielu transgranicznych projektów między mieszkańcami obu państw będzie wciąż widoczny wyraźny podział na społeczność polską i czeską. Dowodzą tego m.in. wyniki badań, które były prowadzone w Euroregionie Śląsk Cieszyński przez pracowników naukowych Uniwersytetu Śląskiego i Uniwersytetu Ostrawskiego. Spośród badanych mieszkańców

Cieszyna i Czeskiego Cieszyna 43,6% stwierdziło, że transgraniczna współpraca spowoduje, że będą się mogły zbliżnić w nas rany powodowane naszymi konfliktami i waśniami, więc wzrośnie wzajemna sympatia, ale na zawsze pozostaniemy Polakami i Czechami. Niewiele mniej respondentów (35,3%) stwierdziło, że współpraca będzie prowadzić do coraz większego korzystania z pieniędzy unijnych, ale nasze wzajemne uczucia się nie zmieniają (Rusek i Kasperek, 2012, s. 120). Jest kwestią oczywistą, że integracja to proces wieloetapowy i rozciągnięty w czasie. Ważne jest jednak, by osiągnęła ona taki etap, na którym szczery dialog oraz wzajemne, stałe kontakty pomiędzy Polakami i Czechami sprawią, że społeczność zamieszkująca transgraniczny obszar stanie się bardziej spójna i harmonijnie funkcjonująca. Dzięki temu w przyszłości spory będą mogły być rozwiązywane znacznie szybciej na poziomie lokalnym lub regionalnym, a nie centralnym czy na forum Unii Europejskiej. W opinii autora na obszarze Euroregionu Nysa, szczególnie w okolicach miasta Bogatynia, nie można jeszcze mówić o takim etapie transgranicznej integracji lokalnej społeczności, a spór o kopalnię i sposób rozwiązania tego sporu są tego dowodem. Oczywiście zrozumiałe jest, że zaistnienie nowych i trudnych do rozwiązania sytuacji może powodować powstanie chwilowych lokalnych konfliktów burzących dotychczasowy kształt integracji. W takich sytuacjach należy mieć jednak nadzieję, że w wyniku długiej styczności i współpracy mieszkańców transgranicznego obszaru nastąpiła taka ich wzajemna konsolidacja, iż w przypadku wystąpienia sytuacji konfliktowych wszyscy będą dążyli do ich szybkiego rozwiązania. Z badań przeprowadzonych przez zespół polsko-czeskich badaczy wynika jednak, że taka sytuacja nie miała miejsca na obszarze Euroregionu Nysa, dlatego też w rozwiązanie sporu zaangażowany został TSUE. Dopiero wtedy, mimo wielu przeciwności, różnic zdań, rozbieżnych interesów czy ignorowania argumentów drugiej strony, spór o KWB Turów w efekcie zawartej ugody został wygaszony.

12.6. Podsumowanie

Reasumując, spór o KWB Turów miał wpływ na integrację mieszkańców po obu stronach granicy. Po wystąpieniu sporu pogorszyły się relacje, stosunki między Polakami i Czechami żyjącymi blisko granicy, jednak nie w znaczącym stopniu. Z badań można wyciągnąć wniosek, że było to spowodowane słabym poziomem integracji mieszkańców na pograniczu, brakiem odpowiedniej komunikacji między samorządami z Polski i Czech, a także niewystarczającym zaangażowaniem ze strony władz regionu (szczerą chęcią dialogu). Nie bez znaczenia jest też rola mass mediów (w tym mediów społecznościowych), które nierzadko

podgrzewały spór, upowszechniając nie zawsze potwierdzone informacje. Należy pamiętać, że obszary transgraniczne, społeczność mieszkająca na pograniczu są szczególnie wrażliwe na działania dezinformacyjne, które są nieraz celowo prowadzone przez państwa trzecie, upatrujące w wywołanym sporze szansy na osiągnięcie własnych celów. Dezinformacja stanowi potężny instrument do wpływania na stan wiedzy obywateli, nastroje społeczne i budowanie postaw wobec sąsiada zamieszkującego drugą stronę granicy. Prowadzi nie tylko do wywoływania lokalnych sporów między podmiotami funkcjonującymi na obszarach przygranicznych, wewnętrznych napięć społecznych oraz pomiędzy narodami, ale również do ingerowania w poczucie bezpieczeństwa i zaufania do władz i instytucji, co w efekcie przekłada się na dezintegrację mieszkańców pogranicza. Dlatego też istotne jest w przyszłości skupienie uwagi na budowie wypracowanego, np. przez Euroregion Nysa w ramach polsko-czeskiego projektu transgranicznego, mechanizmu przeciwdziałania skutkom pojawienia się fałszywych informacji na pograniczu. Wpływ dezinformacji na integrację lokalnej społeczności na pograniczu to również wątek badawczy, który powinien zostać poddany szerszemu i pogłębionemu rozpoznaniu w przyszłości.

Ograniczenia zaprezentowanych w pracy analiz są związane przede wszystkim z zastosowaną w badaniach bezpośrednią metodą badawczą. Badania prowadzone metodą ankiety, mimo niewątpliwych zalet, mają również wady, które w dużym stopniu wpływają na jakość uzyskanych wyników. Należy pamiętać, że dane otrzymane dzięki tej metodzie opierają się głównie na subiektywnych ocenach i opiniach badanych. Dodatkowo, ponieważ badania były realizowane celowo jedynie w części Euroregionu Nysa (w wybranych miejscowościach znajdujących się w bliskim sąsiedztwie KWB Turów), należy bardzo ostrożnie (z należytą rezerwą) podchodzić do uogólnień dotyczących całego euroregionu czy pogranicza polsko-czeskiego. W opinii autora zaprezentowane w niniejszym rozdziale wyniki badań mogą stanowić jednak bardzo dobry punkt wyjścia do dalszych badań nad stymulantami i destymulantami procesu transgranicznej integracji mieszkańców pogranicza polsko-czeskiego.

Bibliografia

- Cała-Wacinkiewicz, E., Wacinkiewicz, D. i Podgórzńska, R. (red.). (2011). *Encyklopedia zagadnień międzynarodowych*. Warszawa: C.H. Beck.
- Czarnocki, A., i Pietraś, Z. J. (1998). *Współistnienie państw. Wstęp do międzynarodowych stosunków politycznych*. Lublin: UMCS. Międzyuczelniany Instytut Nauk Politycznych.
- Konarski, R. (2015). *Modele równań strukturalnych. Teoria i praktyka*. Warszawa: Wydawnictwo PWN.
- Kragiel, E. (2017). Rozstrzyganie sporów międzynarodowych a rozstrzyganie umiędzynarodowionych sporów krajowych. W: I. Kraśnicka, W. Hryniewicka-Filipkowska (red.), *Umiędzynarodowienie krajowego obrotu prawnego* (T. 2, s. 97-122). Białystok: Wydawnictwo Prawo i Partnerstwo.

- KWB Turów. O oddziale. (b.d.). Pobrane 10 listopada 2022 z <https://kwbturow.pgegiel.pl/O-oddziale>
- Malendowski, M. (1996). Spory i konflikty międzynarodowe. W: W. Malendowski, C. Mojsiewicz (red.), *Międzynarodowe stosunki polityczne*. Poznań: Atla.
- Pawłowski, K. (2006). Spory i konflikty międzynarodowe. W: M. Pietraś (red.), *Międzynarodowe stosunki polityczne*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- PGE GiEK: Kompleks Turów strategiczny dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego Polski. (b.d.). Pobrane 10 listopada 2022 z <https://www.cire.pl/artykuly/serwis-informacyjny-cire-24/181242-pge-giek-kompleks-turow-strategiczny-dla-zapewnienia-bezpieczenstwa-energetycznego-polski>
- Polska wnosi do TSUE o odrzucenie wniosku Czech o zatrzymanie kopalni Turów. (b.d.). Pobrane 10 listopada 2022 z <https://www.teraz-srodowisko.pl/aktualnosc/tsue-kopalnia-turow-czechy-10169.html>
- Rusek, H. i Kasperek, A. (2012). Sympatie i antypatie polsko-czeskie w świetle badań nad antagonizmem i pojednaniem polsko-czeskim na Śląsku Cieszyńskim. W: A. Kasperek (red.), *Pogranicze – sąsiedztwo – stereotypy. Przypadek polsko-czeskich relacji wraz z francusko-niemieckim case study*. Cieszyn-Katowice: Polska Akademia Nauk Oddział w Katowicach, Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”.
- Spór Polski i Czech o Turów. Jak sprawa kształtuje się w mediach? (b.d.). Pobrane 10 listopada 2022 z <https://www.imm.com.pl/spor-polski-i-czech-o-turow-jak-sprawa-kszaltuje-sie-w-mediach/>
- Timm, N. H. (2002). *Applied Multivariate Analysis*. Heidelberg, Germany: Springer.
- Wróblewski, Ł. (2020). *Kształtowanie relacji na polsko-czeskim transgranicznym rynku usług kultury*. Warszawa: PWE.

The Perception by Poles and Czechs of the Dispute over KWB Turów in the Context of Conditions for Further Integration of Residents of the Nysa Euroregion

Abstract: The chapter is of a research nature. The first part refers to the concept of an international dispute and briefly discusses the genesis and course of the Polish-Czech dispute over the Lignite Mine in Turów (KWB Turów). The second part presents a research hypothesis, discusses the methodology and results, and formulates conclusions drawn from the research conducted by the Polish-Czech research team in 2022. The research results presented in the chapter prove that the nearly two-year Polish-Czech governmental dispute over KWB Turów had a negative impact on the cross-border activity of the inhabitants of the Polish-Czech border. This impact, however, was weak and short-lived and ultimately did not significantly impact the integration of the inhabitants or cause a deterioration of relations between the inhabitants of the Polish and Czech sides of the Nysa Euroregion.

Keywords: KWB Turów, international dispute, integration, Polish-Czech borderland, Euroregion Nysa.